

Tidligere i Tidsskriftet

Industrien og lægestanden

I 1958 kritiserte en nyutdannet lege legemiddelindustriens markedsføring i sterke ordelag. Utfallet fra 27-åringen Einar Kringlen skapte debatt i Tidsskriftets spalter i lang tid. Saken ble også omtalt i andre medier.

Vi er i dag inne i en æra som er preget av store medisinske fremskritt, særlig på det biokjemiske og farmakologiske område. Lægene får daglig nye våpen i kampen mot menneskelig lidelse. Dette skal imidlertid ikke være noen takketales, men en kritikk av mindre heldige sider ved problemet.

Alle er klar over (eller burde være det) at lægestanden domineres mer og mer av industrien og dens reklame. En kan filosofere over spørsmålet velstandsutvikling, salg og reklame og finne argumenter for et stort reklameapparat. Men ett må vi kunne enes om: Vi er ikke interessert i at hvermann spiser ataraxia eller tygger penicillinalgummi. Det er tross alt forskjell på å selge støvsugere og barbiturater.

[...] En er ikke før kommet i det kliniske semester av studiet før trekkpapirene strømmer på. [...] Ja, så forretningsminded kan enkelte fabrikker være at et medikament skifter navn for salgets skyld. Episoder fra sykehus etter dødsfall etter lokalanestesi kan sikkert skrives på navnemisbruket.

[...] Vi diskuterer resistente stafylokokker og midler til å bekjempe den gule fare, men likevel er det ikke uvanlig praksis at broadspektra antibiotica gis til banale infeksjoner istedenfor ingenting eller penicillin og sulfonamid. Er dette så merkelig all den tid baksiden av «Tidsskriftet» lyser i grønt med reklame for Ilotycin. Dette bør foretrekkes, står det, fordi: Ilotycin dekker storparten av de bakterielle infeksjoner som ses i medisinsk praksis.

[...] En stor del av reklamen bør rett og slett forbys. [...] Kanskje kunne da de kvinnelige farmasøyter som p.t. er mangelvare, finne sin plass i forskning og apotek og ikke bruke sin kostbare utdanning som handelsreisende reklamefolk.

Einar Kringlens innlegg stod på trykk i desemberutgaven for 45 år siden, og mange grep til pennen. Blant dem var Johan Fr. Kobro:

Dr. Kringlens innlegg bærer preg av at han ikke er informert om apotekerlovgivningen i Norge. [...] Det er kanskje forståelig at en ung læge som etter avsluttet eksamen skal starte sin praksis, til å begynne med har vanskelig for å orientere seg blant alle de moderne midler som står til hans disposisjon. [...] Det kan likevel kanskje være en trøst for dr. Kringlen og hans samtidige å få vite at Norge er det rene *paradis* i så måte, sammenlignet med verdens land for øvrig. I Norge er det registrert og tillatt solgt ca. 1000 farmasøytiske spesialpreparater. Allerede i vårt naboland er forholdet atskillig annerledes, idet f.eks. Sverige har ca. 4000 spesialiteter.

Kobro mener Kringlens innlegg «tyder på at en innføring i Norges apotekerlovgivning ikke synes å bli ofret fornøden oppmerksomhet fra Universitetets side». Han skriver også at Kringlen «slynger nokså lettvindt ut» sitt forslag om reklameforbud:

Det som sendes ut, er forhåndssensurert av Helsedirektøren i henhold til norsk lov. Også på dette felt står Norge i en særstilling blant verdens øvrige land, hvor forhåndssensur av reklame så vidt jeg vet, er et ukjent fenomen. Reklamens vesen er å bringe orientering, og det er en akseptert kjensgjerning at reklame ikke kan bestemme et vareforbruk. Når det gjelder farmasøytiske spesialpreparater som utleveres mot resept, er det lægen og ikke reklamen som bestemmer medikamentforbruket.

På nyåret i 1959 var det Norges Farmasøytisk-Kjemiske Industriforening, ved viseformann Olaf Weider, som ville ta den unge mann i skole:

Dr. Einar Kringlen, turnuskandidat ved Vestfold Sentralsykehus, har fått spalteplass til et uoverveid angrep på den farmasøytiske industri, blant annet når det gjelder den «groteske» måten reklamen drives på. Dette angrep vitner om en utrolig slett kjennskap til de faktiske forhold. [...] Han ville da blant annet visst at heroin i det hele tatt ikke er tillatt anvendt i Norge.

[...] Den seriøst arbeidende og stadig forskende medisinalindustri hele verden over har ved sin utrettelige opplysnings-

virksomhet gitt selv en nyutdannet og uerfaren læge midler som, riktig administrert, kan bety liv og helse for det enkelte menneske, midler som utretter mer enn selv den mest fremragende læge kunne makte bare få årtier tilbake.

[...] Det er enn videre et faktum at lægene svært ofte ser det som en fordel å bli informert muntlig av de forskjellige fabrikkers representanter, fordi lægens tid ofte er så sprenget at det blir liten eller ingen tid til å følge med i utenlandske publikasjoner.

Ytterligere åtte korrespondanseinnlegg ble tatt inn i sakens anledning (se www.tidsskriftet.no). Cand. pharm. Ingeborg Vidnes bad «lægene kunne forestille seg at legemiddelindustriens folk også stiller etiske krav til seg selv». Standen fikk så hatten passet idet «det er også læger som stolt erklærer at all reklame kastes ulest – deres pasienter kan man bare beklage».

En av dem som ville forsvare sin kollega, var Hans Prydz (f. 1933), som på dette tidspunkt hadde turnustjeneste i Gol:

Einar Kringlen debuterte som «angry young man» i «Tidsskriftet» nr. 24, 1958 og pirket ved det vepsebol som heter den farmasøytiske industri og dennes forhold til lægestanden. Han er da også blitt behørig satt på plass av de høye herrer, som fint har forstått å få fram at han er ung og uerfaren som læge og derfor ikke kan ha noen særlig berettiget mening. Likevel må det være tillatt for en på samme lave stadi å sette sin pekefinger bort i vepsebolet ved siden av Kringlens.

Også en 53 år gammel allmennpraktiker, Gunder August Stiansen (1905–2001), fant grunn til å reagere, især etter at saken hadde vakt oppsikt via dagspressen:

Selv for oss privatpraktiserende læger, som sjelden eller aldri kan snakke om privatliv, må ofre kvelds- og nattetimer for å følge med i medisinenes rivende utvikling, og kun sjelden har anledning til å følge med i den farmasøytiske industriens reklame for snart det ene, snart det andre preparat. Det er et villnis som vel ingen av oss læger helt kan komme gjennom.

[...] Har det nå sin riktighet hva «Verdens Gang» meddeler, at Helsedirektøren har gitt dr. Kringlen en honnør for sin frimodige ytring, så burde Helsedirektøren i «Tidsskriftet» gjentatt dette.

Det skader ikke at Helsedirektøren en gang imellom ser til oss enfoldige som våger å «tale Roma midt imot».

Artikler som refereres finnes i fulltekst på www.tidsskriftet.no – velg Tidligere i Tidsskriftet fra menyen på venstre side. Spalten redigeres av Kari Ronge.